

Kinderopvang als partner voor de gemeente

14 suggesties vanuit de kinderopvang voor gemeentelijke uitdagingen

Branchevereniging
**Maatschappelijke
Kinderopvang**

Een nieuwe gemeenteraad biedt een prachtige kans voor een samenhangende visie rondom de jeugd in uw gemeente! Er ligt nogal wat op uw bordje waar het onze jeugd betreft. Kansenongelijkheid, armoedebeleid, tekorten in de jeugdzorg, lerarentekorten: te veel om op te noemen. Thema's die ongetwijfeld een rol zullen spelen in uw gemeentelijk beleid. Het rijk maakt kinderopvang nagenoeg gratis voor kinderen van werkende ouders en er is veel aandacht voor een rijke schooldag om de kansenongelijkheid te verkleinen. De Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK) wil graag bijdragen aan **een goede start voor ieder kind.**

Vanuit onze maatschappelijke (not for profit) visie op kinderopvang geven we gemeenten veertien suggesties die bijdragen aan het oplossen van uw gemeentelijke uitdagingen. We hopen dat u hier bij uw werk in de gemeenteraad baat bij heeft.

01 Belang van kinderopvang

Kinderopvang vervult een cruciale rol in de ontwikkeling van kinderen en is een zaak van publiek belang¹. Nu kinderopvang vanaf 2025 nage-nog gratis wordt voor werkende ouders (ook als ouders maar één uur per week werken) is de verwachting dat veel meer kinderen van nul tot dertien jaar gebruik gaan maken van de kinderopvang, inclusief buitenschoolse opvang. Betrek kinderopvang structureel als gesprekspartner bij de uitvoering van gemeentelijk beleid (bijvoorbeeld in het Op Overeenstemming Gericht Overleg, samenwerkingsverbanden passend onderwijs, de Lokale Educatieve Agenda, gesprekken over kansengelijkheid, jeugdhulp en jeugdzorg, het IHP etc.) en formuleer een visie op kinderopvang voor een optimale ontwikkeling van kinderen².

Kinderen uit dezelfde buurt krijgen overdag grotendeels hetzelfde aanbod, maar na schooltijd bepaalt het hebben van werk van hun ouders waar kinderen recht op hebben. Welke bijdrage kan de kinderopvang leveren aan het opgroeien van kinderen in uw gemeente? Aan het verbeteren van de kansengelijkheid?

02 Rijke schooldag

Het regeerakkoord zet stevig in op het verminderen van de kansengelijkheid. 'Als onderdeel van een brede aanpak van bestrijding van armoede in kwetsbare wijken door gemeenten investeren we in een rijke schooldag, waarbij scholen zelf bepalen wat zij nodig achten om de kansengelijkheid te verkleinen. Te denken valt aan begeleiding bij huiswerk, sport en cultuur in samenwerking met plaatselijke verenigingen en bibliotheken. We beginnen bij de scholen waar de nood het hoogst is'³.

De buitenschoolse opvang kan hieraan bijdragen en kinderen, ouders en scholen continuïteit bieden. Creëer een doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen van vier tot dertien jaar (idealiter vanaf nul jaar). Realiseer structurele samenwerking tussen medewerkers van de buitenschoolse opvang, educatieve instellingen en leerkrachten zodat zij structureel samenwerken aan de brede talentontwikkeling van kinderen. Dit is een gezamenlijk antwoord op het groeiende schaduwonderwijs en de selectieve toegankelijkheid van talentontwikkelende activiteiten. Door een

eigentijdse invulling van de rijke schooldag, waarin 'leertijd' en 'ontwikkeltijd' elkaar afwisselen, kunnen professionals in elkaars domein werken. *Bezoek speelleercentrum De Wijde Wereld in Uden* of een andere voorbeeldlocatie, en ervaar hoe dit in de praktijk eruit ziet⁴. Interprofessionele samenwerking tussen onderwijs, buitenschoolse opvang en andere professionals (bv met een sport, cultuur, natuur achtergrond) draagt bij aan een rijk dagprogramma met verschillende talentontwikkelingen en kan zo ook bijdragen aan de oplossing van het personeelstekort en de werkdruk.

03 Samenwerking

Ontwikkel een visie op de samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, jeugd (gezondheids)zorg en andere partijen en voer de regie over die samenwerking. Samenwerking optimaliseert namelijk de doorgaande ontwikkellijnen voor kinderen van nul tot dertien jaar en haalt drempels voor kinderen weg. Stimuleer en faciliteer scholen, organisaties voor welzijn, (jeugd-)zorg en kinderopvang om als gelijkwaardige partners met specifieke expertise binnen uw gemeente samen te werken.

Maatschappelijke (not for profit) kinderopvang is een structurele en stabiele samenwerkingspartner vanwege het maatschappelijk doel dat zij nastreven. Winstuitkeringen naar aandeelhouders of private equity worden niet gedaan door maatschappelijke ondernemers. Een praktische handleiding voor gemeenten (PACT voor Kindcentra), geschreven voor en door wethouders, geeft antwoord op de vraag hoe meer samenhang te creëren tussen kinderopvang, primair onderwijs en kindnabijezorg⁵.

04 Toegankelijkheid voor niet-werkende ouders

(Nagenoeg) gratis kinderopvang die alleen toegankelijk is voor kinderen van *werkende* ouders leidt tot mooie dagarrangementen met een prachtig aanbod aan muziek, cultuur, sport etc. Deze brede dagarrangementen zullen vanaf 2025 vooral aangeboden worden in wijken met veel midden- en hoge inkomens. Dat is fantastisch voor de ontwikkeling van

kinderen van werkende ouders. En dat is tegelijkertijd ontzettend jammer voor die kinderen die dit nog veel meer nodig hebben, namelijk de kinderen zónder werkende ouders en met een risico op achterstanden. Juist zij hebben baat bij muziek, cultuur, sport etc⁶. Dit kan tot een enorme segregatie leiden en kan de kansenongelijkheid vergroten.

De BMK pleit voor kinderopvang als basisvoorziening voor alle kinderen en ziet het regeerakkoord als eerste stap in die richting. Het kabinet

kies nu uitdrukkelijk voor scenario 02 uit het Eindrapport Scenariostudie Vormgeving Kindvoorzieningen⁷. Dit wordt als overgangsscenario beschouwd, met als doel gefaseerd toegroeien naar scenario 03 (gratis kinderopvang voor alle kinderen). Deze regeerperiode wordt de kinderopvangtoeslag afgeschaft en wordt de kinderopvang een eenvoudige en betaalbare voorziening voor werkende ouders. Een volgende stap is een uitbreiding voor alle gezinnen, dus ook voor werkende ouders. Tot die tijd kunnen gemeenten zelf mogelijkheden benutten om kinderopvang alvast toegankelijk te maken voor kinderen van wie de ouders niet werken. Op deze manier kan een gemeente alle kinderen de kans bieden zich breed te ontwikkelen. Benut mogelijkheden door financiële middelen⁸ voor doelgroepenbeleid samen te voegen om zo ieder kind toegankelijke voorzieningen van hoge kwaliteit te bieden⁹. Dat geldt zowel voor kinderopvang voor jonge kinderen als voor de buitenschoolse opvang. Juist in de buitenschoolse opvang komt alles samen: sport, cultuur, natuur, techniek, welzijn etc. – onderdelen van een rijke schooldag¹⁰.

05 Inzet gemeentelijke NPO-middelen

De tijdelijke middelen die gemeenten ontvangen uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en voor de rijke schooldag, kunnen ingezet worden voor (pilots gericht op) de verbetering van de toegankelijkheid tot kinderopvang voor alle kinderen van nul tot dertien jaar, vooruitlopend op een brede basisvoorziening. Dit als aanvulling op de Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid gelden. Een aantal gemeenten is begin 2022 al begonnen met de ontwikkeling van mogelijke pilots ¹¹. De NPO-middelen kunnen ook ingezet worden om de samenwerking tussen kinderopvang, onderwijs en jeugdhulp te versterken.

06 Huisvesting

Vanaf 2023 vervalt de koppeling tussen het aantal uren dat ouders werken en de hoogte van de kinderopvangtoeslag. Dit kan leiden tot meer gebruik. Als kinderopvang in 2025 zo goed als gratis wordt voor werkende ouders stijgt de vraag naar kinderopvang nog verder. Gemeenten kunnen sturen op het voorzieningenniveau

in de wijk. Daarom is het uitermate belangrijk dat gemeenten zich verantwoordelijk voelen voor de huisvesting van kinderopvang en van kindcentra (samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang en andere partijen als jeugdhulp, welzijn etc). Zeker als de vorming van (integrale) kindcentra een vlucht neemt. De gemeente kan door de regie te voeren, ervoor zorgen dat kindcentra niet alleen in wijken met midden- en hoge inkomens worden gebouwd.

- Neem kinderopvang en kindcentra mee in het Integraal Huisvestingplan (uiteeraard is de financiering van huisvesting voor kinderopvang anders geregeld dat bij het onderwijs). Het gezamenlijk huisvesten van opvang, onderwijs en hun samenwerkingspartners onder één dak, leidt tot efficiënter gebruik van gebouwen. Tegelijkertijd kunnen zij gebruik maken van elkaars expertise wat betreft bouwen en inrichten van locaties vanuit een pedagogische invalshoek.
- Stel voorwaarden aan het primair onderwijs bij verhuur van ruimtes in bestaande schoolgebouwen aan kinderopvang.

Doe dit om een gelijkwaardige en langdurige samenwerking te borgen; de gemeente moet immers toestemming geven voor de verhuur. Stel bijvoorbeeld de voorwaarde dat school en kinderopvang investeren in een duurzame samenwerking, dat ze niet 'zo maar uit elkaar gaan', dat er marktconforme huurtarieven worden betaald die ten goede komen aan het kindcentrum (voor scholen staan hier immers geen kosten tegenover). In de situatie waarin kinderopvang en onderwijs niet langer samenwerken, maar er wel investeringen zijn gedaan in een gebouw en er

een goed functionerend kindcentrum is ontstaan, kan er worden afgesproken dat er een vergoeding betaald moet worden voor de gedane investeringen en goodwill, als een andere kinderopvangpartij de locatie overneemt.

- Houd de groei van uw gemeente in de gaten. Zorg voor maatschappelijke kindvoorzieningen in eventuele nieuwbouwwijken.

Gemeenten, onderwijs en kinderopvang moeten nu in actie komen en samen zorgen voor voldoende huisvesting, zodat in 2025 gestart kan worden met (nagenoeg) gratis kinderopvang voor werkende ouders.

07 Inclusieve kinderopvang

Het regeerakkoord spreekt over 'goede, tijdige en passende jeugdzorg, met een belangrijke rol voor de eigen omgeving, [dat] voorkomt zwaardere zorg.' Kinderopvang is, steeds vaker, voor veel kinderen de 'eigen omgeving' en dat neemt toe richting 2025. Onderzoeksinstituut AEF pleit voor meer preventie en vroegsignalering en legt daarbij een grote nadruk op normaliseren. AEF adviseert onder meer om jeugdhulp te verplaatsen naar reguliere kinderopvang en buitenschoolse

opvang en raadt de gemeenten aan hierover het gesprek met (onder meer) de kinderopvang aan te gaan ¹².

Faciliteer kinderopvang in de preventieve en curatieve zorg voor kinderen. Op deze manier is kinderopvang een voorliggende voorziening voor jeugdzorg, vanuit de intentie tot normaliseren. Soms is er 'op de groep' iets extra's nodig vanuit de jeugdzorg. Faciliteer dit met orthopedagogen en pedagogisch coaches op de groep vanuit de gemeente.

08 Kansrijke start

Het regeerakkoord spreekt de ambitie uit om in elke gemeente het programma Kansrijke Start in te voeren. Veel gemeenten zijn hier al mee begonnen. 'Zo ondersteunen we vrouwen en pasgeborenen bij de eerste 1.000 dagen die cruciaal zijn voor gezondheid, welzijn en latere ontwikkeling.' Een belangrijk deel van die eerste 1.000 dagen wordt door de kinderopvang ingevuld. Laat kinderopvang dan ook in elke gemeente partner zijn in het programma Kansrijke start en in de keten van het jeugdbeleid. Meerdere goede voorbeelden laten hier de meerwaarde van zien ¹³.

09 Laaggeletterdheid

Gemeenten krijgen meer mogelijkheden om laaggeletterdheid aan te pakken, aldus het regeerakkoord. Kinderopvang is zeer bereid daar een rol in te vervullen. Niet alleen in de voorschoolse periode met veel aandacht voor bijvoorbeeld voorlezen in de dag- en peuteropvang, taalschat-ten en leesbevordering, maar ook in de buitenschoolse opvang. Bijvoorbeeld door een theateraanbod waar taal een belangrijk rol in vervult. Buitenschoolse opvang kan ook een rol spelen bij het terugdringen van leerachterstanden door onderwijs-ondersteunende voorzieningen te bieden zoals huiswerkbegeleiding, bijles, extra lessen of door remedial teaching te organiseren in nauwe samenspraak met school. Geen schaduwonderwijs, maar buitenschoolse opvang.

10 Werkgelegenheid

Het (nagenoeg) gratis worden van kinderopvang in 2025 vergroot de mogelijkheden voor gemeenten om mensen aan het werk te helpen/ krijgen (zeker omdat er geen koppeling meer is met het aantal uren dat ouders werken). Dat is goed voor ouders, voor het bestrijden van armoede, voor de ontwikkeling van kinderen, voor de werkgelegenheid en dus voor de gehele maatschappij. De samenwerking met onderwijs biedt veel kansen om nieuwe medewerkers aan te trekken voor de sector. Grotere contracten en betere loopbaanmogelijkheden in de kinderopvang zorgen voor meer aanwas op opleidingen en meer (zij-)instroom.

11 Samen leren leven

Gun kinderen de kans om samen op te groeien en neem schotten tussen voorzieningen weg. Kinderopvang is bij uitstek de plek voor inclusie. De plek waar alle kinderen elkaar kunnen ontmoeten. Kinderen van werkende en niet werkende ouders, theoretisch en praktisch opgeleide ouders,

kinderen van asielzoekers, kinderen met een migratieachtergrond, kinderen met een handicap, kinderen van rijke en arme ouders, kinderen met gedragsproblemen of met een specifieke zorgbehoefte. Het is mooi als kinderen samen opgroeien en van jongs af aan zien dat iedereen anders en toch hetzelfde is!

12 It takes a village to raise a child

De relatie die medewerkers van de kinderopvang met ouders hebben is heel hecht en uniek. Ouders brengen hun baby naar de kinderopvang; intensief contact tussen ouder en kinderopvang is de kern. Kinderopvang kent ouders en kinderen door en door en kan daardoor een bijdrage leveren aan het ontzorgen van ouders, de ontwikkeling van kinderen, preventie en meer ingewikkelde thema's als complexe scheidingen of armoede. Kinderopvang is hierdoor in staat een community in de wijk te bouwen; de 'civil society'. Kinderopvang heeft daarmee een belangrijke sociaal-maatschappelijke functie.

13 Bereik voorschoolse educatie verhogen

Gemeenten kunnen prioriteit geven aan het verhogen van het bereik, door meer kinderen, langer te bereiken. Dat kan bijvoorbeeld door de toeleiding te verbeteren, door te onderzoeken wat de redenen zijn waarom kinderen níet bereikt worden, door een stevig opdrachtgeverschap aan bijvoorbeeld een CJG om kinderen te bereiken en het non-bereik te verminderen. En door kinderen eerder te bereiken: al op tweejarige leeftijd of misschien zelfs nog eerder? Gemeenten kunnen de definitie voor de doelgroep Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid verruimen: op welke kinderen richt de gemeente zich? Zolang gemeenten zich richten op het voorkomen van segregatie, het bevorderen van integratie en het bestrijden van onderwijsachterstanden in de Nederlandse taal, kan een gemeente haar GOAB-gelden hieraan besteden.

14 Kies voor een integrale aanpak

Ontsotting is ook nodig tussen de verschillende wethouders en ambtenaren en de afdelingen waar zij verantwoordelijk voor zijn, of het nu gaat over integrale huisvesting, zorg, onderwijs, een integrale aanpak zonder schotten tussen de diverse aandachtsgebieden is efficiënter en levert uiteindelijk meer op voor de gemeente en haar samenwerkingspartners. De uitdagingen waar gemeenten voor staan kunnen niet meer binnen de 'eigen kokers' van de verschillende werksoorten opgelost worden. Samen staan partijen sterker. Het aanstellen van gemeentelijke programmamanagers integraal beleid voor de jeugd die écht integraal mogen werken zou een goed idee zijn. Programmamanagers kunnen sturen op het versterken van de cirkel rondom het kind: door samenwerking tussen de kinderopvang, onderwijs, welzijn, jeugdzorg, sport, cultuur en jeugdgezondheidszorg.

Dit manifest wordt u aangeboden door de Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang. De BMK verenigt maatschappelijke ondernemers die 100% van de rendementen terug laten vloeien naar de (kwaliteit van de) kinderopvang. Kinderopvang is privaat georganiseerd en géén verdienmodel maar een (grotendeels) publiek gefinancierde basisvoorziening, die bijdraagt aan de ontwikkelingen van kinderen. Ons streven is een goede start voor ieder kind en een samenleving waar de kinderen van nu, over 20 jaar ook nog steeds omzien naar elkaar én kunnen omgaan met diversiteit.

Wij zien kinderopvang als een partner die naast ouders staat en wij zoeken daarom de samenwerking met onderwijs en andere sectoren als zorg, de wijk, gemeente, sportverenigingen etc. Wij streven een samenhangend systeem rondom het kind na met ondersteuning rond de ontwikkeling van kinderen, we willen een omgeving realiseren met een samenhangend aanbod. Maatschappelijke kinderopvang is die vanzelfsprekende gesprekspartner omdat onze maatschappelijke opdracht een structurele en stabiele samenwerking met gemeenten en andere partijen waarborgt.

'Maatschappelijke kinderopvang, uw vanzelfsprekende gesprekspartner'

- 1) Kinderopvang is goed voor de ontwikkeling van kinderen. Het belang van kinderopvang voor kinderen is wetenschappelijk onderbouwd. Zie onder meer het [SER-advies: Een kansrijke start voor alle kinderen, juni 2021](#) en het [SER- Advies: Gelijke kansen in het onderwijs Structureel investeren in kansengelijkheid voor iedereen, juni 2021](#). Zie ook [Investeren in mensen van het Platform de Toekomst van arbeid \(2020\)](#) en [Scenariostudie Vormgeving Kindvoorzieningen, december 2020](#).
- 2) Het manifest [Veranker de unieke expertise van kinderopvang \(2019\)](#) beschrijft de expertise van de kinderopvang. Kinderopvang kan een rol spelen bij het 'spelenderwijs' ontwikkelen van het jonge kind, bij de brede talentontwikkeling van het oudere kind en ondersteunt ouders die arbeid en zorg willen combineren.
- 3) Pagina 19 regeerakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst'.
- 4) Enkele voorbeelden van deze 'integratie van tijden', leidend tot een innovatieve werkwijze, zijn: [De Wijde Wereld in Uden](#) en [Mondomijn in Helmond](#).
- 5) Zie: [Handreiking regierol gemeenten](#), PAC voor kindcentra, december 2020.
- 6) Zie: [Position paper Prof. Dr. P. Leseman](#), t.b.v. het rondetafelgesprek met de commissie SZW van de Tweede Kamer d.d. 22 november 2018.
- 7) Deze [Scenariostudie](#) uit december 2020 in opdracht van het ministerie van SZW, geeft vier mogelijke scenario's voor de vormgeving van voorzieningen voor gezinnen met kinderen van nul tot en met twaalf jaar.
- 8) Middelen voor doelgroepenbeleid, zoals verlengde schooldag, zomerschool en brede school activiteiten.
- 9) De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang is hoog. Zie ook de brief van voormalig [VVD-staatssecretaris Van Ark aan de Kamer](#) (d.d. 6 juli 2020): 'Internationaal heeft de Nederlandse kinderopvang zelfs een toppositie. Kinderopvang in Nederland kan daarmee echt een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van kinderen. Vooral kinderen die risico lopen op een achterstand hebben baat bij kinderopvang.'
- 10) Meer weten over mogelijkheden om gemeentelijk vastgoed te benutten ten behoeve van kinderen voor niet werkende ouders? Neem contact op met [Ruimte OK](#), het [Waarborgfonds Kinderopvang](#) of met uw maatschappelijke kinderopvangpartner in uw gemeente.
- 11) Pilot in o.a. Zeeuws-Vlaanderen, neem hierover contact op met de [BMK](#).
- 12) Andersson, Efficers Felix, [Onderzoek structurele middelen jeugdhulp](#) gepubliceerd
- 13) Neem voor goede voorbeelden contact op met de [BMK](#)!

Wilt u meer weten over het vormgeven en concretiseren van de rol van kinderopvang binnen uw gemeentelijk beleid of over de in dit document genoemde praktijkvoorbeelden? Neem contact met ons op. Of bel met uw lokale, maatschappelijke kinderopvangpartner.

Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK)

Bel: 085 - 021 85 00
Mail: info@bmko.nl

Website BMK
www.maatschappelijkekinderopvang.nl/
Meer weten over de toekomst van kinderopvang?
www.gratiskinderopvang.nl

De digitale versie van dit manifest – met alle links naar nieuwsartikelen, adviezen en rapporten – kunt u opvragen bij info@bmko.nl

